

Vacanzas – per emprender romontsch

Viseta tiels participants dil Cuors romontsch sursilvan FRR 2015

■ (anr/abc) Els vegnan da tuttas cuntradas e regiuns dalla Svizra e digl'exteriur. Els han plascher dil lungatg romontsch, ein motivai e san ch'igl ei in scazi custeivel. La mesadad dad els frequenta per l'emprema gada il cuors, auters vegnan mintg'onn. Ier ha il redactor dall'anr visitau las stanzas dils differents nivels ellas localitads dalla scola mercantila Surselva. Igl ei sedada ina retschera representativa spontana denter ils 109 participants.

Curdin e Flurin Brändli, Malans

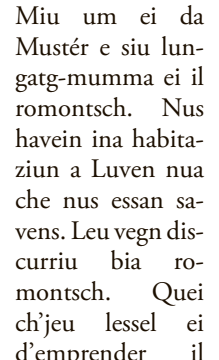
Tatta e mumma tschontschan romontsch. Igl ei lur lungatg-mumma. Cun ellas lessen nus saver tschintschar empau. A Malans nua che nus stein enonuschein nus negin che discuora romontsch. Suenter che nus havein fatg quei cuors vegnin nus forsa a saver tschintschar empau dapli cun mumma e cun tatta.

Heidi Steiner, Schluein

Jeu frequentel il cuors da romontsch per s'integrar el vitg. Quei ei impurtont ed essenzial per mei. Mia finamira eis ei d'emprender la basa dil lungatg per aschia vegnir viaden plaunsiu ella conversaziun. Cun mia vischina lessel jeu exercitar vinavon, era cun Brida Coray e cun auters dil vitg. A Sagogn dat ei era ina gruppa che s'entaupa regularmein per conversar. Leu less jeu era ir per exercitar e dumignar las retenientschas.

Beatrice Manetsch, Landquart

Miu um ei da Mustér e siu lungatg-mumma ei il romontsch. Nus havein ina habitaziun a Luven nua che nus essan savens. Leu vegn discurren bia romontsch. Quei ch'jeu lessel ei d'emprender il fundamental dil lungatg. Jeu ughiegiel forsa suenter il cuors plitost da discuorer culla glieud. Fetg biara glieud ha plascher sch'ins a tschintschar cun els el lungatg dil vitg.

Ursula Casanova, Vrin

El mintgagi hiel jeu gia dapi in temps caschun d'emprender romontsch. Ei va denton buca schi tgunsch. Cun miu um hiel adina tschintschau tudestg, quei ei sedau aschia giu a Basilea. Vrin ei denton per 99 pertschien in vitg romontsch. Dapi ch'igl um ei pensiunau essan nus turnai en Surselva. Biars enonuschents fan curvien ch'jeu hiel vuliu vegnir ensi e habitar endadem la Lumnezia.

Arne Polage, Düsseldorf

Mia finamira eis ei da saver in ulteriur lungatg. Jeu hiel fetg bugen lungatgs,

Franz Wohlgensinger, Arbon

discuorel gia siat e romontsch vegn ad esser igl otgavel ch'jeu vi saver tschintschar. Quei romontsch ha adina plaschiu a mi, saiel buca daco. En miu mintgadi a Düsseldorf hiel jeu buca bia caschuns da tschintschar. Quei cumpenseschel jeu cun leger bia romontsch, mirar televisiun e tedlar radio.

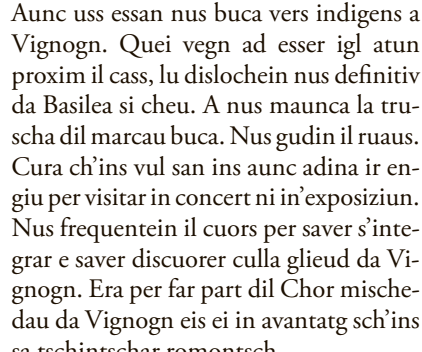
Ruth von Wyl, Cuera

Saver lungatgs ei per mei la clav d'entupar carstgauns ed autras culturas. Jeu sun menadra dalla casa da vegls Loëgarten a Cuera nua ch'ei ha persunal e cusadents romontschs. Aschia saiel jeu duvra mintga di il lungatg, quei appreziescha la glieud. Avon 25 onns hiel jeu fatg a Glion la scola da tgrunzas ed in mia veta professunala sundel jeu adina puspei fruntada zana sin glieud che tschintschava romontsch. Jeu hiel frequentau gia biars cuors, mo quel cheu ei fenomenal buns.

Monika e Jakob Trümpy, Vignogn

Aunc uss essan nus buca vers indigens a Vignogn. Quei vegn ad esser igl atun proxim il cass, lu dislochein nus definitiv da Basilea si cheu. A nus manca la truscha dil marcau buca. Nus gudin il ruaus. Cura ch'ins vul san ins aunc adina ir en giu per visitar in concert ni in'exposiziun. Nus frequentein il cuors per saver s'integrar e saver discuorer culla glieud da Vignogn. Era per far part dil Chor mischedau da Vignogn eis ei in avantatg sch'ins a tschintschar romontsch.

Ursula Bodmer, Obfelden

Il lungatg romontsch ei in scazi ed jeu hai grond plascher da tschintschar quel. Dapi ch'jeu hai 16 onns vegnel jeu mintg'onn al cuors da romontsch. Cun ina amitga da Zuoz che studegia cun mei tschontschel jeu adina romontsch, ella discuora putér, jeu sursilvan. Quei funcziuna senza problems. Jeu hiel bugen glieud e cuntrada e sedun breigia da conversar en romontsch culs indigens. Il cuors ei per mei in perfeziunament ideal.

Yves-Orell Wieser, Cham

Jeu hiel duas raschuns da frequentar quei cuors. Per l'ina savevel jeu buca tgei studi elegger. Jeu hiel bugen latin ed era matematica plai fetg a mi. Miu bab ha cussegliu ch'jeu dueigi ir en direczion matematica e persunter frequentar il cuors da romontsch. Nus havein a Laax ina habitaziun ed jeu hai grond plascher da tschintschar romontsch culs indigens. Quei fetschel jeu per exempel el Volg a Laax nua che las vendidras tschontschan effectivamein era romontsch.

Vanda Beffa, Geneva

Jeu prendel part dil cuors da romontsch cunzun per saver scriver endretg. Cun

Aurelia Gienal, Sargans

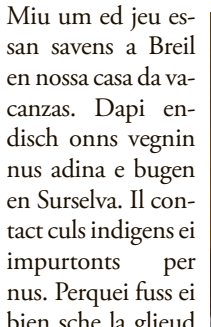
Daco ch'jeu frequentel quei cuors cheu? Jeu hiel ragischs romontschas, hiel denton mai giu caschun d'emprender a discuorer. Avon che ir al cuors hiel jeu detg al bab ch'el stoppi naven d'ussa tschintschar romontsch cun mei. El ha empermess ch'el fetschi quei. Miu bab ei carschius si a Domat, miu tat fuva vegnius giu da Sumvitg. Quei ch'jeu hiel empriu ei ina mischeda da romontsch da Domat e sursilvan da Sumvitg.

Melanie Kast, Basilea

Per luvrar en in ambient ruasseivel vegnin miu um ed jeu savens a Cumbel. Ussa ch'ils affons ein carschi e van lur atgnas vias vegnin nus pli e pli stedi si cheu. E sche quei ei aschia, less jeu era silmeins capir dapli il lungatg dils indigens. Nus havein plascher da tedlar a tschintschar romontsch, lessen denton era plaunsiu saver discuorer zacontas construcziuns. La figliola da miu um ei da Cumbel e tschontschava romontsch. Forsa savein nus exercitar el futur empau cun ella.

Evi Hüsing, Ahaus/Münsterland

Miu um ed jeu essan savens a Breil en nossa casa da vacanzas. Dapi endisch onns vegnin nus adina e bugen en Surselva. Il contact culs indigens ei impurtont per nus. Perquei fuss ei bien sche la glieud ch'ins entaupa havess neginas retenientschas da tschintschar romontsch cun nus. Ei drova forsa empau dapli temps, mo ei fagess plascher sch'els fagessen quei. Da mia vart sesprovel jeu da duvra quei ch'jeu emprendel cheu.

Edgar Derungs, Ennetbürgen NW

Miu num romontsch «Derungs» lai supponer biars ch'jeu discuori era quei lungatg. Quei ei denton aunc buca il cass. Miu bab ei da Lumbrein ed ei emigraus a Basilea. Mia dunna ei da Vella, cun ella hiel jeu denton adina tschintschau tudestg. Ussa va quei vess da midar. Damai che nus essan savens a Degen-Rampa lessel jeu silmeins capir quei che vegn discurren. In tschun vegnel jeu pensiunau e sin lu hiel jeu forsa dapli rutina cun exercitar.

Gabriella Riedi, Turitg

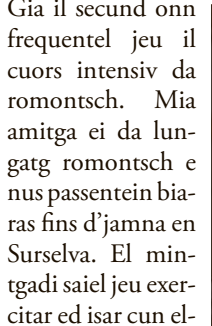
Jeu sun naschida e carschida si a Frauenfeld ella Turgovia, miu bab deriva da Trun. Cu el ei vegnius pensiunau eis el turnaus anavos en Surselva. Mias ragischs ein cheu ed era ina gronda part da mia parentella ei cheu. Jeu sun bia a Trun. Sch'jeu savess denton viver adina e forsa passentar il temps dalla pensiun leu, sundel jeu buca segira. Culturalmein porscha il marcau tuttina dapli, concerts, exposiziuns, gallarias, kinos e bia auter.

Luisa Baselgia, Basilea

Per mei ei il romontsch il lungatg-bab. Nossa mumma ei Talianera, nus essan denton carschi si a Basilea ed il lungatg dil bab hiel mia giu caschun da tschintschar. Uss ei quei auter. A Basilea hiel jeu il cletg da saver frequentar lecciuns da romontsch tier Lea Simeon. Ella ei ina super scolasta che sa era motivar nus. Jeu sun perschuada ch'ils Romontschs vegnan a tgrar lur lungatg era el futur aschia ch'ei dat el aunc biars biars onns.

Laurent Schütz, Gümligen

Gia il secund onn frequentel jeu il cuors intensiv da romontsch. Mia amitga ei da lungatg romontsch e nus passentein biars fins d'jamna en Surselva. El mintgadi saiel jeu exercitar ed isar cun ella da discuorer romontsch. Ella veta professunala saiel jeu buca duvra il lungatg. Pilpli sch'jeu hiel in client che gjavischa ina pagina d'internet. En gliez cass hiel jeu plaunsiu ina certa competenza linguistica.

Nadine Brändli, Malans

En famiglia discurrevan nus entochen ussa tudestg. Quei ei forsa era el futur aschia, mo jeu savess s'imaginar che nus tschintschein el futur era dapli romontsch. Cun tatta e tat, cun mumma e cun mes frars saiel jeu el fu-

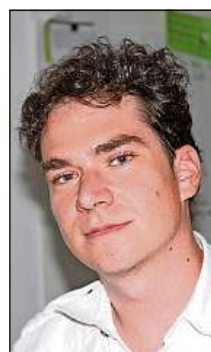
tur duvra nies lungatg confidenzial. Biars vullessen saver quel, han denton negin che muossa romontsch. A mi plaian ils lungatgs, en scola hiel jeu empriu talian ed engles.

Nadja Vincenz, Surrein

Jeu hiel il cletg che la glieud da Surrein tschontschava ussa romontsch cun mei. All'entschatta vullevan els discuorer tudestg cun mei. Els vulevan vegnir encunter a mi. Jeu hai stuiu dir ad els explicit ch'jeu vegli buca quei. Cull'integrasiun va ei bia meglier sch'ins di era sez alla glieud ch'ins vegli tschintschar romontsch. Il cuors ei per mei uss ina bia fuorma da perfeziunament.

Peter Caplazi, Landquart

A Landquart ed en miu contuorn e mia famiglia drovel jeu buca il romontsch. Negins da mes parents san romontsch. Miu tat vegneva ord la Val Sumvitg ed ei ius anoragiu. Miu bab ha mai discurren romontsch cun nus. Quei prendel jeu ussa suenter. Jeu hiel plascher d'emprender lungatgs ed il lungatg da mes perdavons ei ina part da mias ragischs.

Madleina Popescu-Marin, Bucarest

Dapi 1974 vegnel jeu al cuors da romontsch. Igl emprem haveva quel liug a Rumein, suenter essan nus vegni ora Laax. A casa a Bucarest saiel jeu deplorablein buca tschintschar romontsch. Tonpli hiel jeu plascher da far quei ussa e cu jeu survegn mintgama visetas dalla Romontschia e dalla Svizra. Spetgel gia vess sillas proximas. Culla gasetta La Quotidiana saiel jeu exercitar e tener frestg il lungatg.

Michael Zurkirchen, Sursee

Jeu frequentel gia la 14avla gada il cuors cheu. Uonn per l'emprema gada a Glion. Dil liug eis ei ina gronda midada. Nus havevan tema ch'ei sappi esser in disavantatg, pertgei a Laax era tut schi familiar. Il niev liug secumprova denton fetg. Nus havein era cheu a Glion fetg bien contact in cun l'auter ed jeu sundel leds ch'ei ha dapli interns. Per mei fuss ei tuttavia in tema da midar domicil e da vegnir in gi en Surselva a habitar. Jeu hai fetg bugen la glieud e la cuntrada.